

ОБІЗНАНІСТЬ ЖИТЕЛІВ М.ПОЛТАВА ЩОДО ОЗНАК ІНСУЛЬТУ, ФАКТОРІВ РИЗИКУ РОЗВИТКУ ТА НЕВІДКЛАДНИХ ЗАХОДІВ (ЗА ДАНИМИ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОГО ОПИТУВАННЯ)

SIGNIFYING RESIDENT OF THE CITY POLTAVA AT THE EXPENSE OF SIGNS STROKE, RISK FACTORS AND URGENT MEASURES (ACCORDING TO MEDICO-SOCIAL SURVEY)

Анжеліна М. Кривчун, Наталія В. Литвиненко, Вікторія А. Пінчук, Галина Я. Силенко, Вікторія М. Гладка
ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКРАЇНИ «УКРАЇНСЬКА МЕДИЧНА СТОМАТОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ», ПОЛТАВА, УКРАЇНА

Anzhelina M. Kryvchun, Nataliia V. Lytvynenko, Viktoriia A. Pinchuk, Galyna Ya. Sylenko, Viktoriia M. Gladka
HIGHER STATE EDUCATIONAL ESTABLISHMENT OF UKRAINE «UKRAINIAN MEDICAL STOMATOLOGICAL ACADEMY», POLTAVA, UKRAINE

РЕЗЮМЕ

Вступ: Проблема цереброваскулярних захворювань та їх найважчої форми – мозкового інсульту є однією з найбільш актуальних проблем у сучасній медицині у зв'язку з високим рівнем летальності, значною інвалідизацією пацієнтів.

Мета: Оцінити і підвищити обізнаність мешканців м.Полтава щодо ознак інсульту, його факторів ризику розвитку та невідкладних заходів при інсульті. **Матеріали та методи:** Під час проведення щорічної соціальної акції, присвяченої Всесвітньому дню боротьби з інсультом, 27.10.2017 студентами-волонтерами і співробітниками кафедри нервових хвороб з нейрохірургією та медичною генетикою ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» було проведено опитування 981 мешканців м.Полтава.

Результати: Про ознаки інсульту знали лише 750 (76,5%) мешканців м.Полтава. Надати першу медичну допомогу можуть лише 557 осіб (56,8%). Найбільш обізнаними виявилися жінки середньої вікової категорії. Підвищення артеріального тиску спостерігали у 392 обстежених (39,9%). Про наявність цукрового діабету повідомило 167 (17,2%) опитуваних; вплив стресу – 659 (67,4 %); тютюнопаління – 230 (23,5%); збільшену масу тіла мали 451(45,8%) опитуваних.

Висновки: У результаті проведеного дослідження встановили, що обізнаність серед мешканців м.Полтава. щодо інсульту на низькому рівні, кожен четвертий не знає основних ознак інсульту. Найбільш розповсюдженими факторами ризику інсульту виявили стрес, збільшення маси тіла та підвищений артеріальний тиск. Кожен другий опитуваний не зможе надати невідкладних заходів при інсульті.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інсульт, фактори ризику розвитку

ABSTRACT

Introduction: The problem of cerebrovascular diseases and their most severe form – cerebral stroke is one of the most pressing problems in modern medicine due to the high level of lethality, significant disability of patients.

The aim: To assess and increase the sign of residents of the city Poltava at the expense of signs of stroke, its risk factors for emergence and emergency measures for stroke. **Materials and methods:** During the annual social event dedicated to the World Stroke Day, on October 27, 2017, a survey of 981 people in Poltava city was conducted by volunteer students and staff of the Department of Nervous Diseases with Neurosurgery and Medical Genetics of Ukrainian Medical Stomatological Academy”.

Results: About the signs of a stroke were known only by 750 (76.5%) residents of the city Poltava. Only 557 people (56.8%) can provide first aid. The most well-known were women of the middle age category. An increase in arterial pressure was observed in 392 subjects (39.9%). About the presence of diabetes reported 167 (17.2%) of the respondents; the influence of stress – 659 (67.4%); tobacco-smoking – 230 (23,5%); 451 (45.8%) of the respondents had an increased body mass.

Conclusions: As a result of the study, it was found that awareness among Poltava residents about a stroke at a low level, one in four people do not know the main signs of a stroke. The most common risk factors for stroke were stress, body weight and high blood pressure. Every second questionnaire will not be able to provide urgent measures for stroke.

KEY WORDS: stroke, risk factors for development

ВСТУП

Щорічно у 100–120 тис. жителів України вперше діагностують мозковий інсульт; 35,5% всіх мозкових інсультів відбувається у людей працездатного віку. Внаслідок цього захворювання щорічно вмирає від 35 до 45 тис. жителів країни і 20 тисяч втрачають працездатність. Виживає після перенесеного інсульту близько 70 % пацієнтів. Але у зв'язку з наявністю у них неврологічного або психічного дефіциту різного ступеня вираженості лише 40–45 % здатні повернутися до колишнього способу життя, а понад 20 % потребують сторонньої допомоги [1,2,3].

За офіційними статистичними даними Департаменту охорони здоров'я Полтавської обласної державної адміністрації протягом останніх 3-х років спостерігається значний приріст розповсюдженості та захворюваності на інсульт у м. Полтава. Так, у 2015 році показник захворюваності становив 22,6, у 2016 році – 27,1 і у 2017 році – 35,6 на 10 тис. населення. Проблема інсульту полягає не лише у високій захворюваності, але й у його наслідках. Смертність від інсульту у 2015 році в м. Полтава становила 28,3, у 2016 році – 36,0 і у 2017 році – 53,3 на 100 тис. населення.

Факторів ризику виникнення інсульту вітчизняні фахівці поділяють їх на модифіковані (регульовані) та немодифіковані (нерегульовані). До немодифікованих факторів відносять вік, стать, расову належність та спадковість. Відповідно до модифікованих факторів ризику відноситься артеріальна гіпертензія (АГ), гіперліпідемія, стеноз каротидних артерій, тютюнопаління, зловживання алкоголем, цукровий діабет, ожиріння, гіподинамія, надмірним вживанням кухонної солі з їжею, стресові ситуації. Сучасні дослідження доводять, що корекція основних факторів ризику дозволяє значно знизити частоту серцево-судинних ускладнень, зокрема інсульту [4].

Інсульт – це не осередковий церебральний процес, а системна патологія серцево-судинної системи з ураженням головного мозку. Інсульт не виникає у здорових людей, а є ускладненням

захворювань, що вже існують. Таким чином, питання профілактики, ранньої діагностики цих патологій та своєчасного надання медичної допомоги є основою збереження здоров'я населення [3]. Особливого значення набуває обізнаність населення щодо факторів ризику розвитку інсульту.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Оцінити і підвищити обізнаність мешканців м. Полтава щодо ознак інсульту, його факторів ризику розвитку та невідкладних заходів при інсульті.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Під час проведення щорічної соціальної акції, присвяченої Всесвітньому дню боротьби з інсультим, 27.10.2017р. студентами та співробітниками кафедри нервових хвороб з нейрохірургією та медичною генетикою ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» було проведено опитування 981 мешканців м. Полтава (549 жінок та 432 чоловіки).

До анкети-опитника були включені питання щодо ознак інсульту, його факторів ризику, Оцінювали обізнаність населення щодо ознак інсульту, його факторів ризику (артеріальна гіпертензія (АГ), стрес, цукровий діабет, тютюнопаління) та вміння надання невідкладних заходів при інсульті. У респондентів вимірювали АТ для визначення АГ, збирали інформацію щодо прийому гіпотензивних препаратів. Також вимірювали вагу та зріст для визначення індексу маси тіла (ІМТ). ІМТ – показник співвідношення ваги до зросту (кг/ м²). Інтерпретація ІМТ проведена згідно рекомендацій ВООЗ: 18,5 – 24,9 кг/м² – норма; 25,0–29,9 кг/м² надлишкова маса тіла (НМТ); 30 кг/м² і більше ожиріння

Для реалізації мети дослідження використано медико-соціологічний метод – анкетування пацієнтів. Первинна база даних сформована за допомогою програми

Таблиця I. Характеристика респондентів за віком та статтю

Вік, роки	Середні значення, років	Чоловіки, п	Жінки, п
Молодий (25–44)	24,2±5,3	152	180
Середній (45–59)	49,2±3,2	132	174
Похилий (60–74)	64,7±3,1	140	184
Старечий (75–90)	76,2±4,1	8	11
Усього	56,0±2,0	432	549

Таблиця II. Обізнаність респондентів про ознаки інсульту залежно від віку і статі, % (п)

Вік	Чоловіки, п = 432	Жінки, п = 549
Молодий	5,9 (58)	10,9 (107)
Середній	14,9 (146)	19,0 (186)
Похилий	10,3 (101)	14,9 (176)
Старечий	0,2 (2)	0,4 (4)
Усього	31,3 (307)	45,2 (443)

ОБІЗНАНІСТЬ ЖИТЕЛІВ М.ПОЛТАВА ЩОДО ОЗНАК ІНСУЛЬТУ

Таблиця III. Частота факторів ризику розвитку інсульту залежно від віку і статі, % (n)

	Стать	АГ	Стрес	ЦД	Тютюно паління	Надлишкова маса тіла	Ожиріння
Молодий	ч	4,9 (49)	8,2(80)	3,4 (33)	4,4 (43)	2,1 (21)	1,8 (18)
	ж	3,2 (31)	12,5(122)	2,1 (21)	3,2 (31)	4,1 (40)	2,7 (26)
Середній	ч	6,9 (68)	17,2(168)	3,6 (35)	6,7 (66)	6,9 (68)	2,2 (21)
	ж	5,2 (51)	8,5(83)	3,1(30)	3,1 (30)	9,6 (94)	3,6 (34)
Похилий	ч	9,8 (96)	11,4(112)	3,0 (29)	5,0 (49)	2,9 (28)	1,9 (19)
	ж	8,7 (85)	9,1(89)	1,9 (18)	0,9 (9)	4,3 (42)	3,2 (31)
Старечий	ч	0,5 (5)	0,3 (3)	0,1 (1)	0,2 (2)	0,1(1)	0,1(1)
	ж	0,7 (7)	0,2 (2)			0,3 (3)	0,3 (3)
Усього	ч	22,1(218)	37,1 (363)	10,1 (98)	16,3 (160)	12,0 (117)	6,0 (59)
	ж	17,8 (174)	30,3 (296)	7,1 (69)	7,2 (70)	18,3 (179)	9,8 (96)

Таблиця IV. Уміння надання невідкладних заходів при інсульті, % (n)

Вік	Чоловіки, n = 432	Жінки, n = 549
Молодий	5,1 (50)	9,9 (97)
Середній	15,3 (150)	16,3 (160)
Похилий	4,6 (45)	5,4 (53)
Старечий	0,1 (1)	0,1 (1)
Усього	25,1 (246)	31,7 (311)

«Microsoft Excel 2010». Для статистичної обробки отриманих даних використовували пакет прикладних програм на персональному комп'ютері.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Респонденти були розподілені відповідно класифікації ВООЗ в залежності від вікової категорії та статі (таб.І).

Проведене дослідження показало, що про ознаки інсульту знало лише 750 (76,5%) опитуваних мешканців м. Полтави, з них 307 (31,3 %) чоловіків і 443 (45,2 %) жінки. Слід зазначити, що жінки середнього віку виявилися більш компетентними щодо ознак інсульту (див.таб.ІІ).

Результати оцінки частоти різних факторів ризику розвитку інсульту у мешканців м. Полтава наведені у таблиці ІІІ.

В результаті обстеження підвищення АТ виявили у 392 осіб (39,9%), з них у 218 чоловіків (22,1%) та 174 жінок (17,8%). При цьому найбільше осіб з АГ було серед людей похилого віку: у 96 чоловіків (9,8%) і 85 жінок (8,7%) (див. таб. 3).

Слід відзначити, що зі слів респондентів, гіпотензивні препарати отримували лише 275 осіб (28%), з них 120 чоловіків (12,2%) та 155 жінок(15,8%). При цьому прихильність до терапії відрізнялася у хворих різних вікових груп. Так, серед опитуваних пацієнтів молодого віку гіпотензивні препарати приймали лише 11 чоловіків (1,1%) та 15 (1,5%) жінок. У групі осіб середнього віку терапію отримували 52 чоловіки (5,3%) чоловіків та

64 (6,3%) жінок, серед людей похилого віку відповідно

65 (6,6%) чоловіків та 72 (7,4%) жінки, старечого віку — 2 (0,2%) чоловіків та 4 (0,4%) жінки. Таким чином, найбільшу прихильність до прийому гіпотензивних препаратів виявилася у жінок похилого віку.

Часті стресові ситуації відмічали 659 (67,4 %) опитуваних, з них чоловіки – 363 (37,1%) і жінки – 296 (30,3%). Серед них найбільшу частку склали чоловіки середньої вікової категорії – 168 (17,2%) та жінки молодого віку – 112 осіб (12,5%) (див. таб. 3).

Про наявність ЦД повідомило 167 (17,2%) опитуваних, із них 98 (10,1%) чоловіків та 69 (7,1%) жінок (див.таб.4). ЦД спостерігався в усіх вікових групах. Найбільшу кількість осіб з даною патологією виявлено серед чоловіків середньої вікової категорії – 35 осіб (3,6%)(див. таб.3).

Серед респондентів 160 чоловіків (16,3%) та 70 жінок (7,2%) палили протягом тривалого періоду (більше 6 місяців). Тютюнопаління було поширене серед чоловіків усіх вікових груп. Частка осіб, які палили, була найбільшою серед чоловіків середнього віку – 66 осіб (6,7%) (див. таб. 3).

Збільшену масу тіла серед опитаних мали 451 (45,8%) мешканці м. Полтава. При цьому надлишкову масу тіла виявили у 296 осіб (30,3 %) усіх вікових категорій (18,3% жінки і 12,% чоловіки), ожиріння – у 155 осіб (15,8%). Найбільша кількість осіб з надлишковою масою тіла та ожирінням встановлена у жінок середньої вікової категорії (див. таб. 3)

Уміння надання невідкладних заходів при інсульті представлена у таблиці IV.

Надати невідкладну допомогу при інсульті, зі слів опитуваних, могли лише 557 осіб (56,8%), з них 246 (25,1%) чоловіків і 311 жінок (31,7%) Найбільш обізнаними виявилися жінки середньої вікової категорії – 160 (16,3%) (див. таб. IV).

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження виявили, що обізнаність серед мешканців м. Полтава щодо інсульту знаходиться на низькому рівні, кожен четвертий (24,5%) не знає основних ознак інсульту. Більш обізнаними в цьому питанні виявилися жінки середнього і похилого віку.

Найбільш розповсюдженими факторами ризику розвитку інсульту у мешканців м. Полтава встановлено: стресу (67,4 % опитуваних), збільшення маси тіла (45,8%) та артеріальна гіпертензія (39,9%). Встановлені модифіковані фактори ризику переважали у осіб середнього та похилого віку.

Кожен другий опитуваний не зможе провести невідкладні заходи при інсульті.

Таким чином, існує необхідність проведення профілактичної роботи серед населення з метою підвищення рівня обізнаності щодо факторів ризику розвитку, клінічних проявів інсульту та умінь проведення невідкладних заходів при даній патології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Hobzey N.K., Mischenko T.S., Golik V.A., Ipatov A.V. Epidemiologiya insulta, klinicheskie i ekspertnyie aspekty v Ukraine [Epidemiology of stroke, clinical and expert aspects in Ukraine]. Sudinni zahvoryuvannya golovного mozku. 2010;4:2–6.
2. Mischenko T.S., Ovsyannikova N.V., Lebedinets V.V. Faktori riska i klinicheskie osobennosti u bolnyih s razlichnyimi podtipami ishemicheskogo insulta[Risk factors and clinical features in patients with different subtypes of ischemic stroke]. Mezhdunarodniy meditsinskiy zhurnal. 2011; 3:27–32.
3. Martinchuk Yu.M Faktori riziku i profilaktika infarktu mozku [Risk factors and prevention of cerebral infarction]. Meditsina nevidkladnih staniv. 2015; 8(71):101–104.
4. Pluzhnikova T.V., Gapon V.O., Savchenko L.V., Krizina N.P. Osnovni faktori riziku viniknennya tserebrovaskulyarnih zahvoryuvan u naseleण्या Poltavskoyi oblasti [The main risk factors for cerebrovascular diseases in the population of the Poltava region].Ukrayina. Zdorov'ya natsiyi.2012; 4(24):57–60.

Дана робота є фрагментом НДР «Оптимізація та патогенетичне обґрунтування методів діагностики та лікування судинних та нейродегенеративних захворювань нервової системи з урахуванням клініко– гемодинамічних, гормональних, метаболічних, генетичних та імунозапальних чинників» 0111U006303.

АДРЕСА ДЛЯ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ

Анжеліна М. Кривчун

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» вул. Шевченко 23, 36011, Полтава, Україна

тел: +380950554641 e-mail: krivchun/anshelina@gmail.com

Надіслано: 08.03.2018 Затверджено: 04.03.2018